

А. С. Яненко

ІСТОРІЯ АРХЕОЛОГІЇ СХІДНОЇ ВОЛИНИ 1920-х — ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1930-х рр.: ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

У статті висвітлено систему організації археології як науки на теренах Східної Волині протягом 1920-х — першої половини 1930-х рр., розвиток установ і соціально-наукових інститутів, співробітники яких досліджували матеріальну культуру регіону, реструктуризації і трансформації, що мали місце як на локальному, так і на всеукраїнському рівні.

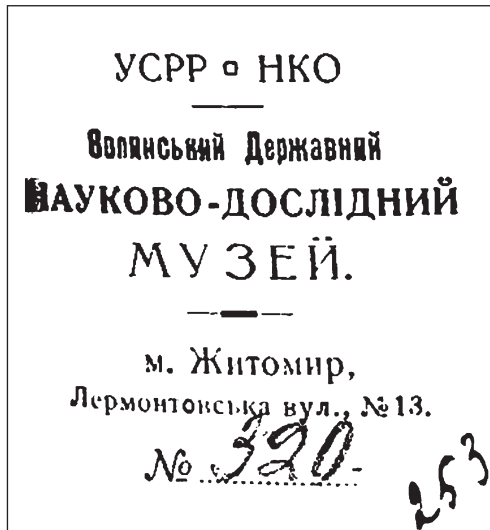
Ключові слова: інституціональна історія археології, музей, наукове товариство, ВУАК, інститут кореспондентів / уповноважених, виставка, Східна Волинь, 1920—1930-ті рр.

Система організації науки, детермінована як традиціями передачі / продукування знання, так і суспільно-політичними й культурними процесами у суспільстві, справляє безпосередній вплив на результати досліджень, кількісні та якісні характеристики інтелектуального продукту. Вивчення фактологічних аспектів розвитку системи академічних і позаакадемічних установ, а також різноманітних соціально-наукових інститутів, у межах яких українські вчені здійснювали експедиційне й камеральне дослідження пам'яток історії матеріальної культури, є передумовою об'єктивного висвітлення становлення і трансформації організації археології як науки на теренах України. Реформування інституціональних форм науки як постійно присутній фактор розвитку суспільства актуалізують сьогодні студіювання всього спектру структур, в рамках діяльності яких здійснювались археологічні дослідження; здобутків, інновацій, прорахунків, недоліків та інших аспектів функціонування громадських і державних установ та організацій дотичних до археологічного вивчення теренів Украї-

ни. На особливу увагу заслуговує інституціональне розмаїття 1920-х — першої половини 1930-х рр., яке послідовно відбило політичний курс коренізації/українізації, методологічну дискусію початку 1930-х рр., впровадження догматів марксистської методології, жорсткої політики централізації у науковій галузі, переслідування й винищення національної інтелігенції.

Фактологічний виклад історії різноманітних краєзнавчих і археологічних інституцій та біографій українських археологів міжвоєнного періоду є традиційною галуззю вітчизняної історіографії. Увагу дослідників, зокрема, привертала такі напрямки як історія музейної справи, краєзнавчого руху, археологічного вивчення Східної Волині — частини Волині, яка увійшла до УСРР / УРСР¹: від фрагментарних згадок у бібліографічних довідниках з археології та перших нарисах розвитку радянської та української археології, що створювалися протягом 1960—1980-х рр. [Видання, 1969; Шовкопляс, 1969; Генинг, 1982; Курінний, 1970], — до студій з історичного краєзнавства [Ярмошик, 2001], історії музейної справи [Хведась, 1994], історії археологічних досліджень [Тарабукін, 2002; 2012; 2013] регіону у міжвоєнний період. Помітне місце у вітчизняній історіографії посідають біографічні студії, присвячені археологам, музейним діячам, краєзнавцям, які працювали на теренах Східної Волині у 1920—30-х рр. — С. С. Гамченку [Макаревич, 1960; Памяти С. С. Гамченко, 1963; Кузнецо-

1. За поділом 1923 р. до Волинської губернії увійшли Житомирська, Коростенська, Шепетівська округи; в межах сучасних Житомирської і Хмельницької областей.

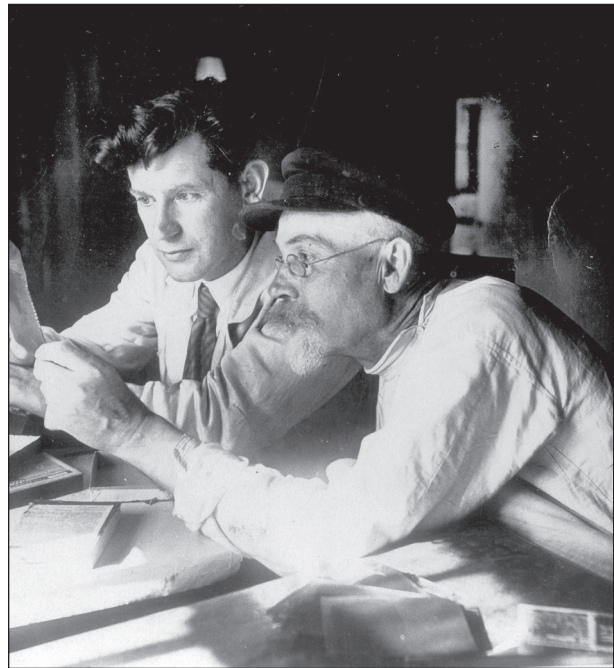
Штемпель Волинського науково-дослідного музею. 1920-ті рр.

ва, Линка, 1963; Баженов, 1993, с. 161; Ляшко, 2011; Інститут археології, 2015, с. 377—378], І. Ф. Левицькому [Інститут..., 2015, с. 491], В. І. Кочубею [Нестеренко, 2003; Берковський, 2008; 2009], М. Д. Савицькому [Яненко, 2012] та ін. Таким чином, історіографічний доробок, який наразі складається з детальних студій щодо окремих подій у науковому житті Східної Волині 1920—1930-х рр., відкриттів і дослідження різночасових археологічних пам'яток, діяльності окремих експедицій, музейних установ, видатних вчених регіону, складає основу для відтворення об'ємної картини інституціонального розвитку археології на теренах УСРР на локальному рівні.

Метою цього дослідження є висвітлення системи організації археології Східної Волині протягом 1920-х — першої половини 1930-х рр., розвитку установ і соціально-наукових інститутів, співробітників яких досліджували матеріальну культуру регіону, реструктуризації і трансформацій, що мали місце як на локальному так і на всеукраїнському рівні.

Серед регіональних формальних та неформальних форм організації науки на теренах Східної Волині 1920-х — початку 1930-х рр. особливе місце посідав Волинський науково-дослідний музей (ВНДМ), заснований 1900 р., — «фактично комбінат п'яти окремих музеїв, тільки поділених по території, але об'єднаних Музейною Радою» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 159, арк. 55].

Волинь — «величезну скарбницю археологічних періоджерел» — вивчали співробітники археологічного відділу, який, у свою чергу, функціонував у складі двох частин/секцій: археологічної (секції археологічного поля) і палеонтологічної. Головне завдання відділу полягало у «дослідах, в лабораторії й кабінеті, а саме: реєстрація періоджерел, документування їх (плани, атласи й мапи), збільшення молоді

Сергій Свиридович Гамченко та Михайло Леонтійович Макаревич

Волинської археологічної школи, збільшення членів співстаранників, членів кореспондентів і членів співробітників відділу, планові дослідження (рекогносцировки, розвідки, розкопки), популяризація археологічної праці, засвоєння наочних засобів охорони періоджерел, широкі доклади в Музею, в секції наукових співробітників й т. п.» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 159, арк. 105].

Вже у звіті за період з 1 жовтня 1924 р. по 1 жовтня 1925 р. зазначалося, що окрім археологічного відділу, в структурі музею діяли, зокрема, такі «установи» як археологічний кабінет-майстерня і антрополого-остеологічна частина [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 9091, арк. 96]. Ймовірно, саме протягом 1925/1926 звітнього року антрополого-остеологічна частина трансформувалася у Антропологічний кабінет при археологічному відділі, який згадується у документі від 12 жовтня 1926 р. [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3399, арк. 18]. Станом на 1 жовтня 1927 р. археологічний відділ музею розташовувався у будинку за адресою: м. Житомир, вул. Хлібна, 15. Співробітники структурного підрозділу установи — завідувач і лаборант — здійснювали роботу «по підготовці до відчинення відділу для відвідувань, польову дослідну та лабораторну кабінетну» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 1803, арк. 5зв., 7].

У 1920-х рр. незмінним очільником археологічного відділу Волинського науково-дослідного музею був С. С. Гамченко¹. З 1 листопада 1927 р. дослідника звільнили з посади завіду-

1. Гамченко Сергій Свиридович (1859—1934) — український археолог, музейний діяч [Інститут..., 2015, с. 377—378].

вача, як зарахованого до штату Всеукраїнського археологічного комітету (ВУАК) на 1927/1928 бюджетний рік. 5 листопада 1927 р. Упрнаука Наркомату освіти (НКО) УСРР затвердила завідувачем археологічним відділом Волинського музею І. Ф. Левицького¹ — завідувача Антропологічним кабінетом, який працював у музеї з 6 листопада 1924 р. [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3399, арк. 35—37].

З 1 червня 1923 р. при ВНДМ почала працювати археологічна науково-дослідна кафедра/секція — «вільна археологічна школа» під керівництвом С. С. Гамченка [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 3, спр. 415, арк. 2]. У різний час членами археологічної секції були О. Ф. Лагодівська², Ф. А. Козубовський³, М. М. Шавлович⁴, І. Ф. Левицький, О. П. Червінський [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3402]. До теренових археологічних досліджень під керівництвом співробітників Волинського музею долучалися співробітники музейних установ Східної Волині, учні та вчителі різноманітних навчальних закладів (Волинської радпартшколи, Першої Житомирської дитячої комуни тощо), члени місцевих археологічних гуртків, червоноармійці [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3394; НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 46/4].

Відповідно до резолюції Укрнауки НКО УСРР від 6 грудня 1927 р. при етнографічному та геологічному відділах ВНДМ було відкрито аспірантуру [Рябчикова, Надольська, 2010, с. 297]. Аспіранти геологічної секції музею залучалися до археологічних експедицій установи. Зокрема, П. Й. Сушицький 25—29 вересня 1929 р. брав участь у розкопках палеолітичної стації в околицях с. Довгиничи під керівництвом І. Ф. Левицького [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 376, арк. 13—14].

На засіданнях ради музею виголошувалися доповіді з археології, висвітлювалися результати експедиційних досліджень співробітників відділу та членів «вільної археологічної школи». Протягом 1925—26 рр. С. С. Гамченко зробив доповідь «Старий Житомир», І. Ф. Левицький — «Домовина кінця неолітичної доби на берегах Середнього бігу р. Случи (с. Колодяжне на Волині)».

Артефакти, виявлені під час теренових досліджень, очищалися, реставрувалися, класифікувалися, готувалися для подальшого ек-

Іван Федорович Левицький

спонування шляхом нашиття/наклеювання на експозиційні картонні таблиці [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3402]. Дублетними знахідками з археологічних експедицій Волинського музею поповнювали колекції регіональних музейних установ. Зокрема, частина артефактів палеолітичної стації в околицях с. Довгиничи надійшли до фондів Коростенського краєзнавчого музею [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 376, арк. 12].

Археологічний відділ з Антропологічним кабінетом ВНДМ протягом 1920-х рр. функціонував як науково-дослідний осередок, що виконував взаємопов'язані функції з вивчення (експедиційного, лабораторно-камерального) та популяризації (шляхом створення музейних експозицій, проведення екскурсій тощо) археологічних пам'яток регіону, надання методичних і методологічних консультацій співробітникам інших науково-освітніх і культурних закладів Східної Волині, підготовки кадрів дослідників матеріальної культури, консолідації інтелектуальної спільноти, створення комунікативного простору.

На початку 1930-х рр. вітчизняне музейництво зазнало значної політизації. Запровадження жорсткого партійно-ідеологічного контролю над інтелектуальним співтовариством та відпрацювання найбільш ефективних форм і прийомів цькування, переслідування й знищення «ворожих більшовизмові ідей» та їх носіїв — представників національної української інтелігенції — здійснювалося, серед іншого, шляхом реструктуризації музеїв за принципом соціально-економічних формацій, системи

1. Левицький Іван Федорович (1896—1952) — український археолог, музейний діяч [Інститут..., 2015, с. 491].
2. Лагодівська Олена Федорівна (1899—1958) — український археолог, учениця С. С. Гамченка [Інститут..., 2015, с. 488].
3. Козубовський Федір Андрійович (1895—1938 (1942?)) — український археолог, музейний діяч [Інститут..., 2015, с. 291—294].
4. Шавлович Микола Макарович з 1932 р. очолював археологічний кабінет ВНДМ.

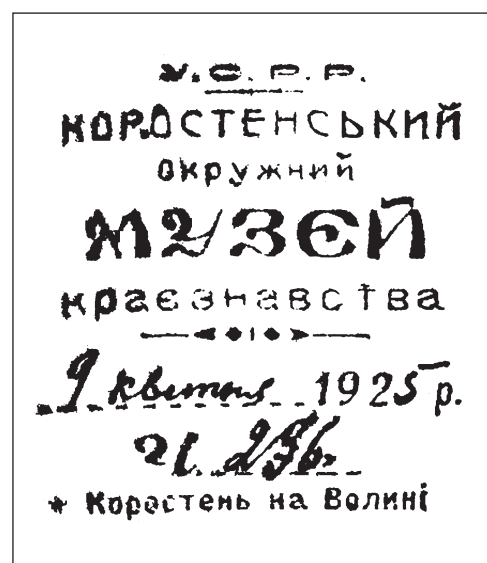
Археологічні розкопки І. Ф. Левицького на палеолітичній стоянці неподалік с. Довгиничі. 1930 р.

«базису і надбудов», ліквідації «буржуазних» структурних одиниць, таких як археологічні відділи, побудовані за культурно-хронологічним принципом.

Волинський науково-дослідний музей «приступив до теоретичної проробки перебудови в початку 1932 р.». Відповідно до «директив та настанов» НКО УСРР з окремих суспільно-історичних відділів (археологічні, етнографічні, мистецькі колекції) створювався відділ історичний. З нагоди святкування «15-ти річчя Жовтня» музей взяв на себе зобов'язання виправити хиби в експозиції історичного відділу: «представити класовий розподіл суспільства часу соціально-економічної формації рабовласництва; надати динаміки частині експозиції феодальної формації, доповнивши яскравими моментами класової боротьби того часу; переустаткувати кімнату селянського побуту на зорі капіталізму, давши яскраву класову диференціацію тодішнього селянства [...], влаштувати виставку соціалізму (внеси історію фабрик і заводів на Волині, історію колгоспного руху та нацкультбудівництва)» [ДАКО, ф. Р-212, оп. 1, спр. 19, арк. 5, 22]. Вчергове оновлена експозиція відділу в «3-х формаціях» — докласового, феодального і капіталістичного суспільства — була відкрита для відвідувачів 1 травня 1933 р. На нараді робітників Волинського музею 29—30 травня 1933 р. Т. М. Мовчанівський (як представник обласної Спілки наукових робітників) зауважував, що у історичному відділі слід звернути увагу на «кращий показ і опрєдєлення» закономірностей історичного розвитку «за наукою Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна», необхідно ввести характеристику і визначення рабовласницької формації, «краще виявити стадії історичного процесу та переходи від одної формації до іншої», «ліквідувати наслідування буржуазним принципам експозиції, що подекуди є в музеї», «звернути особливу увагу на показ генези клясів, техніки господарства,

ідеологічних надбудов тощо, обертаючи цей показ в міцну зброю агітації та пропаганди...», звернути особливу увагу на антирелігійну роботу в музеї, пропаганду технічних знань, віддзеркалення «клясових і господарських перемог за 1-у п'ятирічку та перспектив на 2-у п'ятирічку» [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 485].

Протягом 1920-х рр. консолідувалася і функціонувала ще одна музейна інституція Східної Волині, співробітники якої долучилися до вітчизняних археологічних студій, — Коростенський округовий музей. Утворення цієї установи тісно пов'язане з ім'ям Федора Андрійовича Козубовського. Збереглася його доповідь про стан та діяльність Коростенського музею за 1924 р., у якій він зазначав: «З 1923 року Овручський повіт входить до складу Коростенської округи. Того ж року мені довелося викладати суспільствознавство на літніх учительських курсах. Переводячи екскурсійне обстеження околиць

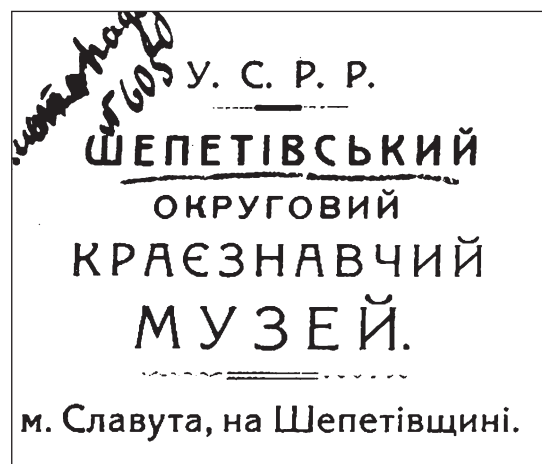
Штемпель Коростенського окружного музею краєзнавства. 1920-ті рр.

м. Коростеня і найближчих сіл, ми зібрали й обробили значну кількість цікавого історично-побутового матеріалу. Відчінна виставка виявила спільну думку про необхідне заснування музею місцевого краю. Окрвідділ Наросвітти, в особі тов. Пелеха, цілком підтримав цю думку і затвердження заснування музею ним же було переведено через президію ОВК. З осені 1923 року починається юридичне існування музею... З самого початку свого існування музей став орієнтуватись на екскурсійно-дослідний метод праці через притягнення найбільшого числа молоді міста і села».

Археологічні колекції були зосереджені у соціально-історичному відділі установи. Вже протягом літа 1924 р. здійснені 5 етнографічних експедицій / екскурсій «з місцевими комсомольцями, вчительством, та Ю[ними] Л[енінцями]», протягом червня—серпня проведні археологічні розкопки у басейні р. Уж та його допливів «при широкій участі місцевих активів», у червні—вересні реалізоване геологічне дослідження півдня Коростенщини під керівництвом С. В. Більського¹. Протягом першого року існування музей здійснив спробу створити мережу «допоміжно-музейних гуртків» при сільбудах, зокрема такі структури, «основним ядром» яких були, переважно, 2 чи 3 місцеві вчителі, діяли у Лугинському, Словечанському, Малинському, Потіївському, Володарському та Фастівському районах. За сприяння Коростенського музею у с. Горбулів (нині Черняхівський р-н) і с. Кропивня (Коростишівський р-н Житомирської обл.) були засновані невеличкі музеї [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 262, арк. 358—364]. Окрім того, Ф. А. Козубовський ініціював створення мережі членів-кореспондентів Коростенського музею «з місцевого вчительства» [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 46/12].

До середини 1924 р. Коростенський музей юридично існував у якості філіалу ВНДМ, у 1925 р. набув остаточної юридичної самостійності [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 12, спр. 3487, арк. 15]. Ф. А. Козубовський обіймав посаду завідувача установи до 31 грудня 1929 р., коли був звільнений «за переходом його на іншу роботу», т. в. о. призначений К. Т. Червяк [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 2021, арк. 59]. Внаслідок реорганізації музейної мережі УСРР 7 серпня 1930 р. було ухвалене рішення — з 1 жовтня 1930 р. надати Коростенському округовому музею статус крайового, перейменувавши на «Поліський крайовий музей». З 1 вересня 1930 р. обов'язки директора Поліського крайового музею були покладені на В. М. Соловійову [Там само, арк. 76, 77].

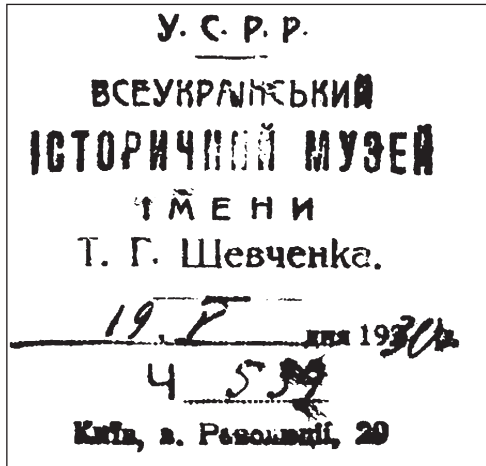
1. Більський Степан Володимирович (1866—1943) — український геолог, співробітник і очільник аспірантури при геологічному відділі ВНДМ.

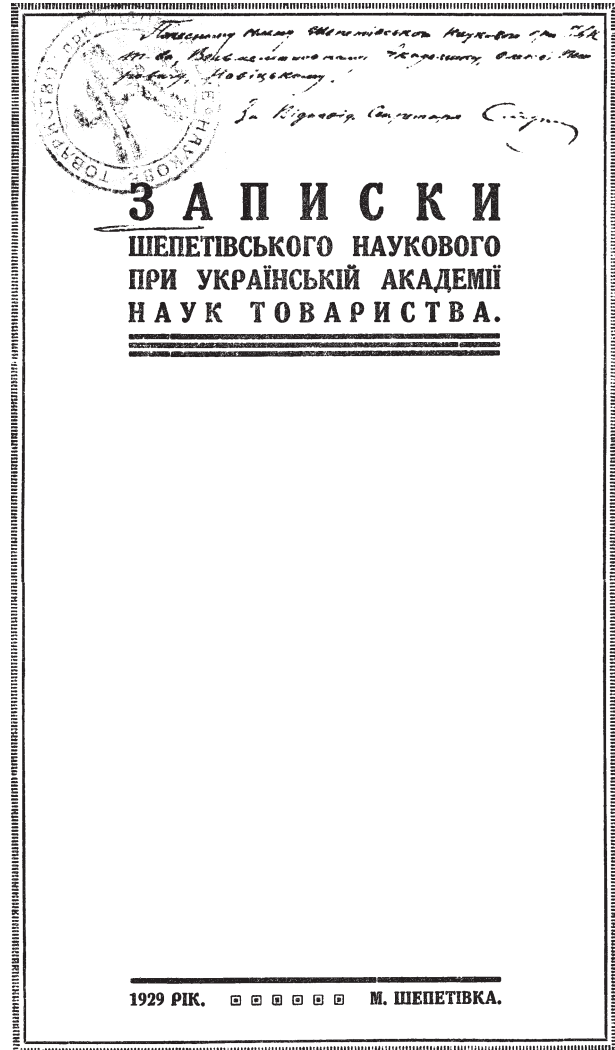
Штемпель Шепетівського округового краєзнавчого музею. 1920-ті рр.

Третім музейним осередком Східної Волині, співробітники якого долучилися до археологічного вивчення регіону, був Шепетівський краєзнавчий музей, заснований у Славути в жовтні 1926 р. До складу установи увійшли відділи: природничий (з підвідділами геологічним, ентомологічним, орнітологічним, дендрологічним, зоологічним), соціально-економічний (з підвідділами кустарним і промисловим) і культурно-історичний (з підвідділами археологічним, історичним, нумізматичним, художнім, шиття, рукописів та друку) [Берковський, 2009, с. 182—183]. Протягом своєї історії музей кілька разів переносився не лише з одного приміщення до іншого (зазвичай менш пристосованого), але змінював і місто розташування. Зокрема, у 1928 р. обговорювалося питання про перенесення його зі Славути у Шепетівку, що й було реалізовано у 1929 р. Байдуке ставлення місцевої влади Шепетівки до музею спонукало НКО УСРР ухвалити постанову про переведення установи до Старокосянтинова, проте вирішення цього питання було призупинено 1930 р. У 1931 р. внаслідок ліквідації Шепетівської округи музей отримав статус міжрайонного. Подальша доля музею майже не відбилась у архівних документах. У газеті «Більшовицька правда» (Вінниця) від 2 червня 1935 р. є повідомлення про надходження у зв'язку із закриттям музею у Шепетівці всіх його експонатів з геології, археології, а також картин до обласного історичного музею у Вінниці [Потупчик, Потупчик, 1998]. У бюджетній відомості за 1938 р. зазначається, що з обласного бюджету виділено 23 тис. карб. на фінансування двох культурно-освітніх закладів — Славуцького і Заславського музеїв [Берковський, 2009, с. 187—189].

Штат Шепетівського музею складався з двох працівників — директора / завідувача і лаборанта / наукового працівника, які здійснювали всю науково-дослідну, науково-технічну, політосвітню роботу, а також виконували адміністра-

Штемпель Всеукраїнського історичного музею ім. Т. Шевченка у Києві. 1930 р.

Титул «Записок Шепетівського наукового при Українській академії наук товариства» із дарчим підписом О. П. Новицькому. 1929 р.

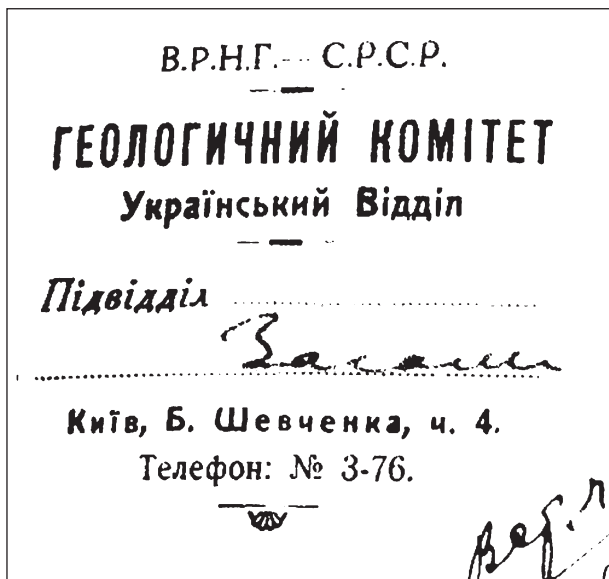
тивно-господарські функції. Ці посади обіймали відповідно В. І. Кочубей¹ і М. Д. Савіцький². Протягом другої половини 1920-х — на початку 1930-х рр. музей був осередком краєзнавчих досліджень регіону, серед іншого й археологічних: «...Шепетівський окрмузей поставив собі завдання, поруч із ґрунтовними дослідками окремих періоджерел провести систематичне обстеження всієї округи з метою виявлення та реєстрації наявних періоджерел. Робота провади[лася] співробітниками окрмузею, що працю[вали] в галузі археології за відкритими листами Упрнауки від керівництвом проф. Гамченка С. С.» [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 309/17]. За участі В. І. Кочубей і М. Д. Савіцького було досліджено більше ніж півтори сотні пам'яток, внаслідок чого сформовано музейні фонди підвідділу археології [Яненко, 2012]. Музей підтримував тісні контакти не лише із ВУАК, але й з такими установами як Науково-дослідний інститут геології (Київ), Всеукраїнський історичний музей імені Т. Шевченка у Києві (ВІМіШ) у Києві, ВНДМ тощо [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 8, спр. 443, арк. 174 зв.].

Музейні заклади Східної Волині протягом 1920-х — першої половини 1930-х рр. інтегрувалися у «федерацію всіх науково-дослідних установ, що складала академічну функцію республіки [УСРР], очолювану науково Академією наук» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 3, спр. 405, арк. 1—14]. До системи організації археології як науки входили, окрім музеїв, і такі установи при Всеукраїнській академії наук (ВУАН), як ВУАК та місцеві наукові товариства.

Організоване у 1926 р. Шепетівське наукове товариство мало три відділи: природничо-гео-

графічний, культурно-історичний, соціально-економічний. До складу інституції залучено «фахівців з різних галузей наук, видатних громадських діячів, лікарів, учителів, т. ін. шари трудової інтелігенції, робітників і селян, що об'єднані одною ідеєю зміцнення нашого витворчого фронту». Для надання авторитету товариству і для забезпечення координації і контролю над його діяльністю інституція була включена до системи ВУАН. З метою оптимізації діяльності товариства організовано краєзнавчі гуртки у Полонському, Красилівському, Славутському, Судилківському, Ізяславському, Ляховецькому р-нах [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 8, спр. 443, арк. 174 зв.]. Серед членів установи були С. С. Гамченко, М. І. Безбородько, В. І. Кочубей, М. Н. Макаревич, Г. П. Сукачов, В. І. Міончковський, О. П. Новицький, П. А. Тутківський, О. А. Цируль. Товариство неодноразово відіграло роль співорганізатора геологічних і археологічних експедицій на теренах регіону [Наукові установи, 1930, с. 38].

1. Кочубей Володимир Іванович (1888—1937) — український археолог, краєзнавець, музейник [Берковський, 2008].
 2. Савіцький М. Д. (1897—?) — український краєзнавець, музейний діяч [Яненко, 2012].

Печатка Всеукраїнського археологічного комітету. Початок 1930-х рр.

Штемпель Українського відділу Геологічного комітету. 1920-ті рр.

Коростенське наукове при ВУАН товариство, вірогідно, протягом 1925—1929 рр. існувало як Коростенське бюро краєзнавства [Там само, с. 33]. План установи на 1928 р., серед іншого, передбачав реалізацію «дослідів пе-

редісторичних» зі залученням співробітників Українського відділу геологічного комітету (Укргеолком) з метою здійснення «розшукув і вивчення передісторичних культур на львовському платі; спостереження над ерозійною денуляцією ярів Овруцького кряжа та над палеофауною тих ярів; побіжної реєстрації та вивчення пам'яток історичних на Коростенщині...» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 2021, арк. 19—19 зв.]. У 1929 р. до складу товариства входили Козубовський, Нікулін,

У. С. Р. Р.
 ШПЕТИВСЬКИЙ ОКРУГОВИЙ КОМІТЕТ
 НСНУ ТА РА
 РОДИНОЇ О. ВІТН.
 Зроблено 1926 р.
 ч. 2589.
 Ш. ШПЕТИВКА

М А Н Д А Т.

Видано цього мандата Шепетівською Окр. Інспектурою Наросвіти Зав. Окр. Музеєм і уповноваженому Всеукр. Академії Наук в справі охорони пам'яток - культури та природи в межах Шепетівської округи на Волині - В.І. КОЧУБЕЮ, який уповноважується брати їх під догляд та охорону Всеукр. Археологічного Комітету.

Шепетівська Окр. Ін. Наросвіти надається до всіх державних установ, парт. організації, громадських об'єднань та всіх окремих громадян з проханням усім сприяти В.І. КОЧУБЕЮ в доручену йому Академією Наук справі.-

ЧЛЕН ПРЕЗІДІЇ-
 СЕКРЕТАР ОБК *Молдован* / МОЛДОВАН/

Од. ІНСПЕКТОР *Мігельський* / МІГЕЛЬСЬКИЙ/

ІНСПЕКТОР О.П.О. *Кучубей*

Мандат Завідувача окружним музеєм і уповноваженого ВУАН в справі охорони пам'яток культури та природи в межах Шепетівської округи на Волині Володимира Івановича Кочубея [НА ІА НАН України, ф. 59, спр. 116/35, арк. 2]

Видання Волинського Науково-Дослідного Музею.

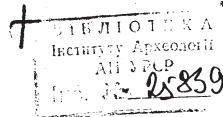
9026 (02)

АРХЕОЛОГІЧНІ ПЕРШОДЖЕРЕЛА, СПОСОБИ ІХ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ЗАСОБИ ОХОРОНИ.

(КОРОТКИЙ ВИКЛАД).

ГАМЧЕНКО С. С.

Переклад та передмова
ЛЕВИЦЬКОГО І. Ф.

ЖИТОМИР
1925.

Шмуцитул видання С. С. Гамченка «Археологічні першоджерела, способи їх реєстрації та засоби охорони». 1925 р.

Пустовойт, Старвойтенко, Шкурко, Коротун та ін. [Р НБУВ, ф. Х, спр. 18958].

Протягом всього існування ВУАК його співробітники виконували методично-координаційні та консультативні функції, здійснювали контроль за археологічними, мистецтвознавчими, пам'яткоохоронними дослідженнями в усіх регіонах УСРР, зокрема й на теренах Східної Волині. Функції ВУАК реалізовувались, серед іншого, шляхом впровадження інституту кореспондентів/уповноважених на місцях. Наприклад, В. І. Кочубей був призначений уповноваженим ВУАК з 15 жовтня 1926 р. У звіті про роботу, надісланому до Комітету 27 січня 1927 р. Володимир Іванович зазначав, що з метою припинення руйнування пам'яток культури на місцях, він, у свою чергу, утворив інститут «Райуповноважених по охороні пам'яток

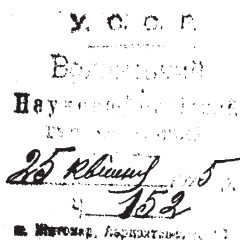
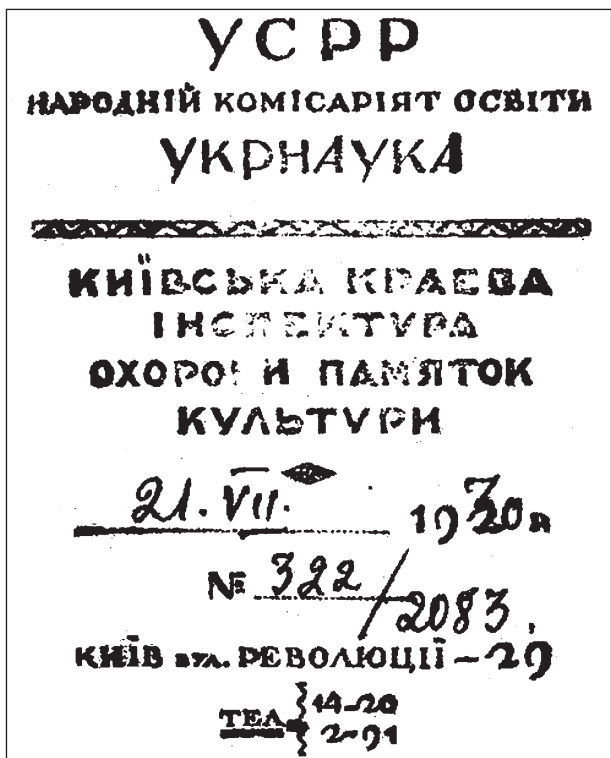
культури»: «в Антонінському районі — т. Бачинова Н. Я.; в С. Костянтинівському — т. Войтулевич В. І.; в Полонському районі — т. Божкевич А. Ф.; в Теофіпільському — т. Доманський; в Ляховецькому — т. Стольников; в Плужанському — т. Корнійчук Д. С.; в Ізяславському — т. Ключківський Г. І.; в Ганнопільському — т. Данилевський Н. І.; в Славутському — т. Прус В. Ю.; в Судилківському — т. Білоус М.». За допомогою інституту райуповноважених, на думку В. І. Кочубея, створювалась можливість «бути в курсі справ по всій окрузі й в разі небезпеки [...] доглядати й сповістити». До завдань уповноваженого ВУАК входило здійснення обліку та охорони всіх пам'яток культури на Шепетівщині, яке виконувалось шляхом розсилки всім Райуповноваженим «інструкції з охорони пам'яток культури й природи й про облік їх (пам'яток)» та брошури С. С. Гамченка «Археологічні першоджерела, засоби реєстрації та заходи охорони» з метою виявлення всіх археологічних першоджерел; фотофіксації різноманітних пам'яток; оповіщення Шепетівського Окрвиконкому та ВУАК про випадки руйнування історичних споруд і археологічних місцезнаходжень; популяризації ідеї охорони пам'яток культури [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 116/35].

Інститут уповноважених ВУАК у регіональному вимірі Східної Волині був фактично використаний для побудови мережі кореспондентів Українського комітету охорони пам'ятників культури при Укрнауці (УКОПК). Підтвердженням того є листування В. І. Кочубея із Київською краєвою інспектурою УКОПК щодо розмежування функцій та узгодження роботи різних інституцій. 22 квітня 1927 р. керівник Шепетівського округового краєзнавчого музею повідомляв, що одержав «Інструкцію по утворенню Комісії і мереж кореспондентів» і разом з тим просив надати пояснення «чи скасовується уповноважений ВУАК при утворенні Округової Комісії, чи може існувати поруч з нею, або входити в її склад; чи скасовуються райуповноважені, перетворюючись у кореспондентів; може замість райуповноважених утворити місцеві Комісії, а уповноважених обернути в організаторів цих комісій, тоді в кожному районі буде окрема Комісія» [ДАКО, ф. Р-212, оп. 1, спр. 7, арк. 20]. У відповіді Київської краєвої інспек-

Штемпель Київської краєвої інспектури охорони пам'яток і культури. 1930 р.

тури зазначалося, що «уся зазначена робота провадиться цілком незалежно від праці округових та районних уповноважених ВУАК, які мають провадити науково-дослідчу працю над пам'ятками з дорученням ВУАК та виконувати функції наукових кореспондентів. Зазначена відокремленість функцій науково-дослідних та організаційних аж ніяк не виключає можливості з'єднання згаданих двох функцій в одній особі» [Там само, арк. 23].

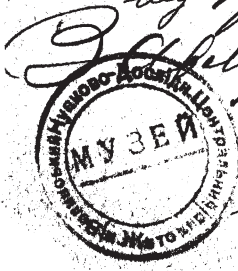
Окремо слід зазначити існування у 1920-х — на початку 1930-х рр. тимчасових форм організації науки. У засіданнях протягом 1925 р. Київського підготовчого комітету з улаштування Першої Всеукраїнської археологічної конференції в Одесі як представник ВНДМ брав участь С. С. Гамченко, а Коростенський музей планував провести відповідні дослідження для репрезентації роботи установи на Одеській конференції [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1,

Мандат.

Археолог Сергій Скриданович Гамченко, завідувачий Археологічним Відділом Волинської Науково-Дослідного Музею Товариства, як представник Музею, на організаційну нараду-з'їзд для вироблення загального плану роботи І Всеукраїнської Конференції в Одесі.

Делегатація відбуватиметься на підставі відношення ВНДМ від 17 квітня з.р. А 418, діло А 29. З. Скридановича.

С. С. Гамченко

Мандат С. С. Гамченка — представника ВНДМ на організаційній нараді-з'їзді для вироблення загального плану роботи І Всеукраїнської конференції в Одесі

М. С. Р. Р.
 КОРОСТЕНСЬКИЙ
 окружний
МУЗЕЙ
 краєзнавства
 1925 р.
 21.11.1925
 м. Коростень на Волині

До Київського Підготовчого
 Комітету по скликанню
 Археологічної Конференції
 в м. Одесі.

Коростенський Музей сповіщає
 Комітет, що окр. Виконкомом
 Коростенщини відзначає тижень
 60-карбованців на дослідні та
 репрезентативні роботи музею
 на Одеській Археологічній Кон-
 ференції.

Разом з цим Музей прохає
 Комітет, сповістити про
 остаточний термін Конфе-
 ренції, подати представництва,
 та план праці /завдань/, які,
 на думку Комітету, було б
 найдоцільніше підготувати
 до конференції.

Звіти про виконання
 завдань дослідних

Завідуючий Коростенським
 музеєм краєзнавства: *Ф. А. Козубовський*

Лист Ф. А. Козубовського до Київського підготовчого комітету зі скликання Археологічної конференції в Одесі

спр. 33, арк. 15, 55]. Звітні виставки ВУАК за 1925 і 1926 рр. підсумовували роботу всієї мережі координованих ВУАН установ та відігравали роль комунікативного простору. Перша звітна виставка ВУАК працювала з 27 грудня 1925 р. до 1 лютого 1926 р. [Нестуля, 1997, с. 61]. У прилюдних засіданнях ВУАК з нагоди виставки взяли участь археологи-музейники Східної Волині — С. С. Гамченко, І. Ф. Левицький, Ф. А. Козубовський. У зв'язку із ювілейними святами Академії ВУАК ініціював проведення всеукраїнської археологічної виставки. На час свого функціонування (літо—осінь 1931 р.,

у корпусі № 7 Державного історико-культурного заповідника «Всеукраїнський музейний городок») експозиція мала назву «Виставка досягнень української археології за 10 років радянської влади». Серед учасників виставки були Волинський і Коростенський музеї [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 331, арк. 26]. У березні 1931 р. археологічний відділ Волинського музею надіслав матеріали з розкопок С. С. Гамченка і О. Ф. Лагодовської 1925 р. в урочищі Чорна Долина (фрагменти кераміки, антропологічний матеріал, фрагменти обмазки тощо); з розкопок С. С. Гамченка і М. М. Шав-

Проект мережі музеїв УСРР за П. П. Курінним. 1928 р.

ловича 1925 р. в урочищах Дачі Белецького та Кумани (фрагменти кераміки, кам'яних й кістяних знарядь праці); 6 таблиць із фрагментами кераміки з розкопок й розвідок С. С. Гамченка й І. Ф. Левицького в урочище Піддоке [НА ІА НАН України, ф. І, спр. 456, арк. 35—39].

Прикладом інституціональної взаємодії, а отже, віддзеркаленням організації археології як науки в межах Східної Волині, може бути врегулювання й забезпечення контролю під час рятівних досліджень скелі «Катя» в околицях м. Коростень у 1930 р. Оскільки Поліський краєвий музей на той час не мав у штаті археолога (Ф. А. Козубовський переїхав до Києва), ВУАК узгодив із ВІМіШ відкомандирування аспіранта С. С. Магури¹ «для огляду слов'янського городища в м. Коростені у зв'язку негайними земляними роботами, що загрожують знищенню пам'ятки». Водночас представники ВУАК звернулися до завідувача археологічним відділом ВНДМ І. Ф. Левицького з проханням «негайно виїхати до Коростеня для переведення розкопок старослов'янського городища». 14 жовтня 1930 р. УКОПК надіслало листа до ВУАК, у якому наголошувалося, що проводити розкопки городища № 1 (скеля «Катя») на кошти Укршляхбудтресту, надані за умови руйнації скелі після дослідження, не дозволяється, з огляду на те, що Упрна-

ука, «в наслідок з'ясування справи на місці, 5.VI. б. р. категорично заборонила ламати скелю «Катя», як пам'ятку культури та природи республіканського значення». Для з'ясування подальшої долі пам'ятки була утворена Комісія Сектору наукових установ НКО УСРР у складі керівника групи музейних установ К. Т. Червяка, представника ВУАК П. П. Курінного, представника Робоче-селянської інспекції Коростенщини Кліманова, представника Коростенського музею В. М. Солов'ової, представника Укршляхпостачання Адельгейма та ін. Наприкінці 1930 р. ВУАК узгодив з Кар'єруправою кошторис видатків на переведення у 1931 р. археологічного дослідження городища № 1 у м. Коростені (скеля «Катя») під керівництвом І. Ф. Левицького на суму 9 310,5 карб. Зазначена сума мала бути внесена на рахунок Поліського краєвого музею в Коростені до 11 березня 1931 р. [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 360, арк. 4, 16, 28, 32, 45].

Протягом 1920-х — першої половини 1930-х рр. на теренах Східної Волині діяла розгалужена інституціональна система організації археології як науки. До початку 1930-х рр. основним дієвим елементом цієї структури були музеї. Показово, що на думку П. П. Курінного², яку він висловив на музейній нараді у Києві 1928 р.,

1. Магура Сильвестр Сильвестрович (1897—1938) — український археолог та музейний діяч [Інститут..., 2015, с. 499—500].

2. Курінний Петро Петрович (1894—1972) — український історик, археолог, етнолог, музейний діяч [Пекарська, 2009; Кот, 2005].

Дорошому Сергію Стрижонковичу від щирою уміє - автора 3/4 зр.

М. Савіцький.

АРХЕОЛОГІЧНА РОЗВІДКА 1931 РОКУ.

НАН
Інстит.
Історії
1931/32

Зі планом археологічних дослідів, що їх здійснив був Шепетівський Міжрайонний Музей на 1931 рік, передбачалося, крім ґрунтовних дослідів, перевести також розвідку курганної групи, що на СВ від м. Судилкова, Шепетівського району. Виконання цієї частини плану археологічних дослідів взяв на себе дослідник, маючи на це відповідного відкритого листа від УІРНАУКІ.

Фрагмент звіту М. Д. Савіцького «Археологічна розвідка 1931 року» з присвятою С. С. Гамченку

Волинське Полісся (басейн р. Прип'ять) мали досліджувати музейні осередки у Житомирі, Коростені, Шепетівці, Заславі, Бердичеві, а головним центром дослідження Прип'ятьського Полісся мав бути ВНДМ [НА ІА НАН України, ф. 10, спр. 11, арк. 84—116; ІР НБУВ, ф. 70, спр. 246]. Протягом 1920-х рр. музеї відігравали провідну роль у здійсненні теренових досліджень, лабораторному опрацюванні, популяризації та охороні археологічних пам'яток, підготовці кваліфікованих кадрів, забезпеченні комунікації у науковому співтоваристві. Академічні форми організації наукової роботи — мережа уповноважених ВУАК, наукові товариства при ВУАН тощо — вибудовувались, передовсім, за сприяння музейних інституцій регіону та за рахунок їхнього кадрового потенціалу. На початку 1930-х рр. тоталітарна державна система, набираючи силу, заради гіпертрофованої централізації стала на шлях безкомпромісного згортання, а то й ліквідації багатьох національно-республіканських осередків науки і культури, насамперед, музеїв УСРР. «Великий перелом» у музейній політиці знайшов втілення у побудові нового музею, головним завданням якого мало стати висвітлення в експозиції успіхів і недоліків соціалістичного будівництва (промисловості, сільського господарства і культури). Відтак, археологічні відділи як вияв «старого, традиційного, ідеалістичного, формалістичного» підлягали реструктуризації, а фактично знищенню. Трансформація форм організації археологічної науки в УСРР протягом першої половини 1930-х рр. знайшла відображення у централізації археологічних досліджень в межах Секції історії матеріальної культури, згодом — Інституту історії матеріальної культури АН УСРР.

Не менш важливою причиною зазначеної трансформації одночасно із жорсткою музейною політикою став т. зв. людський фактор. Зокрема, переїзд С. С. Гамченка до Києва,

а згодом І. Ф. Левицького — до Харкова. Не минули археологічне співтовариство Східної Волині й міжособистісні конфлікти та інтриги. У доповідній записці від 17 березня 1927 р. І. Ф. Левицький зазначав, що від початку 1925 р. він «...цілком залишив намір (почасти й під впливом Гамченка) їхати до Києва або ж Ленінграду з метою здобуття належної наукової підготовки. Скоро виявилось, що [археологічна] секція й сама [Волинська археологічна] школа досить безґрунтовні. Їм не було надано жодних організаційних, практичних форм, системи в роботі. Жодних зборів, доповідей... Коли С. С. Гамченку ні с ким і ні про що було говорити, то навіть ж було закладати секцію, навіть було виставляти перед музеєм та науковими колами «Вільну школу», як практичну, організаційну форму?... Фактична ліквідація «Вільної ... Археологічної Школи», покинутої на саму себе, пішла шляхом натурального розкладу, що каталізувався внутрішньомузейною та поза музейною поведінкою Гамченка... В такий спосіб було порвано стосунки з Коростенським музеєм та напівліквідовано Ф. А. Козубовського, в якого виникли принципові розходження з т. Константиновим, а перед тим з Гамченком. В такий спосіб в «нашивача таблиць» перевернувся «член секції» О. П. Червинський. Таким же чином цілком невдало та некрасиво скінчилася дипломна робота закін. Волинського ІНО т. Шавловича; працювавши в році 1925 з дозволу ВУАКу під керівництвом С. С. Гамченка на дослідях біля Житомира (в сточищі р. Гуйви), він не міг опрацювати матеріалів, не знав, що з ними робити не одержуючи вказівок С. С. Гамченка» [ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3404, арк. 33]. Водночас, переїхавши до Києва й виконуючи координаційну роль під час теренових досліджень Тульчинського, Шепетівського, Ізюмського музеїв, С. С. Гамченку вдалося створити неформальну науко-

ву школу польовиків-учнів (М. Л. Макаревич, О. Ф. Лагодовська, В. І. Кочубей, М. Д. Савіцький та ін.) [НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 309/21].

Характерною рисою організації археології, яка мала місце на Східній Волині протягом 1920-х — першою половиною 1930-х рр., і яку правомірно екстраполювати на весь простір УСРР, є здійснення функцій всіх існуючих археологічно дієвих установ однією людиною. Іншими словами, за умови наявності небайдужого й відданого справі виявлення, збереження й популяризації культурної спадщини дослідника у тому чи іншому населеному пункті, з'являлися найрізноманітніші інституції, покликані забезпечувати розвиток археологічних знань.

У розгалуженій організаційній системі археології Східної Волині, у якій до початку 1930-х рр. провідне місце у здійсненні експедиційних досліджень належало музеям (за участі співробітників музейних установ у 1919—1934 рр. було досліджено близько 500 різночасових місцезнаходжень), консолідація й координація виконувалась передовсім ВУАК, охорона пам'яток забезпечувалась УКОПК, комунікативну функцію виконували Товариства при ВУАН та тимчасові форми організації науки (виставки, з'їзди, конференції, наради підготовчих комітетів). Цій системі були притаманні як дієвість і ефективність, так і міжвідомчі й міжособистісні непорозуміння. Водночас позитивні аспекти інституціональної розбудови науки часів українізації, зокрема широка наукова автономія музейних осередків, і досі не втрачають своєї актуальності й можуть бути вдало застосовані в сучасних реформаційних процесах.

Баженов Л. В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX—XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. — Кам'янець-Подільський, 1993. — 480 с.

Берковський В. Г. До історії розвитку краєзнавства на півночі Хмельниччини в 1920—1930-х рр.: Шепетівський окружний музей м. Славути // Велика Волинь. — Житомир, 2009. — Вип. 41: Україна від епохи УНР до початку XXI століття. Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 125-річчю від дня народження І. А. Феценко-Чопівського УНР. — С. 180—191.

Берковський В. Г. Кочубей Володимир Іванович // Енциклопедія історії України. — К., 2008. — Т. 5. — С. 257.

Видання Академії наук УРСР (1919—1967): Суспільні науки: Бібліографічний покажчик / Академія наук Української РСР; Центральна наукова бібліотека. — К.: Наук. думка, 1969. — 652 с.

Генинг В. Ф. Очерки по истории советской археологии: (У истоков формирования марксистских теоретических основ советской археологии. 20-е — первая половина 30-х годов). — К.: Наук. думка, 1982. — 226 с.

ДАКО, ф. Р-212, оп. 1, спр. 19, 50 арк.

ДАКО, ф. Р-212, оп. 1, спр. 7, 57 арк.

Інститут археології Національної академії наук України. 1918—2014 / Гол. ред. П. П. Толочко. — К.: АДЕФ-Україна, 2015. — 668 с.

ІР НБУВ, ф. Х, спр. 18958, 1 арк.

ІР НБУВ, ф. 70, спр. 246, 72 арк.

Кот С. Курінний Петро Петрович // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України: біографічний довідник. — К., 2005. — Ч. I. — С. 309—312.

Кузнецова С. М., Линка А. В. Научный архив С. С. Гамченка // МИА. — 1963. — № 108. — С. 11—15

Курінний П. П. Історія археологічного знання про Україну. — Мюнхен, 1970. — 138 с.

Ляшко С. Н. Особенности автобиографий 1920—1930-х гг. (на примере автобиографий исследователей украинского археологического наследия из фондов Института рукописи НБУВ) // История археологии: личности и школы. — СПб, 2011. — С. 231—235.

Макаревич М. Л., С. С. Гамченко // КСИА АН УССР. — 1960. — Вып. 10. — С. 141—143.

Наукові установи та організації УСРР. — Х.: Видання Державної Плянкової Комісії УСРР, 1930. — 404 с.

НА ІА НАН України, ф. I (фонд Ф. К. Вовка), спр. 456, 39 арк.

НА ІА НАН України, ф. 10 (фонд П. П. Курінного), спр. 11, 136 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1 (ВУАК), спр. 33, 187 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 46/4, 7 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 46/12, 2 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 116/35, 2 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 309/17, 11 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 309/21, 19 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 331, 42 арк.

НА ІА НАН України, ф. 59, оп. 1, спр. 485, 2 арк.

Нестеренко В. А. Етнонаціональний розвиток Славутчини в 20—30-ті роки XX століття // Славути і Славутчина: минуле і сучасне. — Славути, 2003. — С. 47—56.

Нестуля С. І. Археологічний Комітет Всеукраїнської академії наук: етапи становлення. — Полтава: Археологія, 1997. — 88 с.

Памяти С. С. Гамченко // МИА. — 1963. — № 108. — С. 8—11.

Пекарська Л. В. Петро Курінний: повернення із забуття // Національному музею історії України — 110. — К., 2009. — Ч. 2. — С. 94—105.

Потупчик М. В., Потупчик М. Є. З історії формування археологічної колекції музею // Подільська старовина. — Вінниця, 1998. — С. 15—29.

Рябчикова Ф., Надольська В. Етнографічна аспірантура при Волинському науково-дослідному музеї (1927—1931 рр.) // Острозький краєзнавчий збірник. — 2010. — Вип. 4. — С. 296—305.

Тарабукін О. О. Археологічні дослідження на території Східної Волині у перші десятиріччя радянської влади (20—30-ті роки XX ст.) // Велика Волинь. — 2002. — Т. 25, ч. 1: Історія міст і сіл Великої Волині. — С. 148—156.

Тарабукін О. О. Волинський центральний музей — регіональний осередок вивчення археологічної спадщини Східної Волині (1900—1924 рр.) // АДІУ. — К., 2012. — Вип. 9: Історія археології: дослідники та наукові центри. — С. 287—294.

Тарабукін О. О. До історії вивчення археологічних старожитностей Олевського району на Житомирщині (XIX — перша третина XX ст.) // АДІУ. — К., 2013. — Вип. 11: Середньовічні міста Полісся. — С. 230—242.

Хведась А. О. З історії охорони музейного будівництва на Волині в 1919—1920 рр. // Велика Волинь: Минуле і сучасне. — Хмельницький; Ізяслав; Шепетівка, 1994. — С. 398—401.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 3, спр. 405, 301 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 3, спр. 415, 15 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 159, 173 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 262, 510 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 1803, 43 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 2021, 87 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3394, 51 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3399, 84 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3402, 9 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 3404, 122 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 9091, 186 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 8, спр. 443, 372 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 376, 38 арк.

ЦДАВО України, ф. 166, оп. 12, спр. 3487, 34 арк.

Шовкопляс І. Г. Розвиток радянської археології на Україні (1917—1966). Бібліографія. — К.: Наук. думка, 1969. — 344 с.

Яненко А. С. Шепетівський округовий краєзнавчий музей у другій половині 1920-х — на початку 1930-х рр.: археологічний аспект діяльності // Археологія & Фортифікація Середнього Подністров'я. — Кам'янець-Подільський, 2012. — С. 231—236.

Ярмошик І. Історичне краєзнавство Східної Волині в контексті української історіографії 1920—30-х рр. // Велика Волинь. — 2001. — Т. 22: Бердичівщина: поступ у третє тисячоліття. — С. 96—102.

А. С. Яненко

ИСТОРИЯ АРХЕОЛОГИИ ВОСТОЧНОЙ ВОЛЫНИ 1920-х — ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ 1930-х гг.: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

В статье освещается система организации археологии как науки в Восточной Волинии в течение 1920-х — первой половины 1930-х годов, развитие учреждений и социально-научных институтов, сотрудники которых исследовали материальную культуру региона, реструктуризации и трансформации, которые имели место как на локальном, так и на всеукраинском уровне.

Ключевые слова: институциональная история археологии, музей, научное общество, ВУАК, институт корреспондентов / уполномоченных, выставка, Восточная Волинь, 1920—1930-е гг.

A. S. Yanenko

HISTORY OF ARCHAEOLOGY IN EASTERN VOLYN DURING THE 20^s — EARLY 30^s XX century: INSTITUTIONAL DIMENSION

In the article the system of archeology as a science in Eastern Volyn during the 1920s — early 1930s is discussed. The development of organizations and social research institutes, members of which studied the material culture of the region, as well as restructuring and transformations, which taken place both at the local and at the national level, are examined.

Keywords: institutional history of archeology, museum, scientific society, All-Ukrainian Archaeological Committee, institute of correspondents / delegates, exhibition, Eastern Volyn, 20^s — early 30^s XX century.

Одержано 02.11.2016